

Қазақстан Республикасының
Сауда және интеграция министрлігі

СИМ «Сауда саясатын дамыту» Үкімет сағатына анықтамалық материалдар

Астана қ.
2023 ж. желтоқсан

**«САУДА САЯСАТЫН ДАМУ» ҮКІМЕТ САҒАТЫНА
АНЫҚТАМАЛЫҚ МАТЕРИАЛДАРДЫҢ
МАЗМҰНЫ**

1. 2021, 2022 жылғы және 2023 жылдың айларындағы сауданың негізгі көрсеткіштері.....	2
1.1 Сыртқы тауар айналымы, экспорт, импорт.....	2
1.2 Ішкі тауар айналымы, көтерме және бөлшек сауда	2
2. Ішкі сауда	3
2.1 Қазіргі заманғы сауда инфрақұрылымын қалыптастыру	3
2.2. Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының экономикалық қолжетімділігін қамтамасыз ету.....	5
2.3. Электрондық және биржалық сауданы дамыту.....	8
2.4 Қазақстандықтардың құқықтары мен мүдделерін қамтамасыз ететін қолайлы орта құру.....	12
2.5 Өнімнің сапасы мен қауіпсіздігін арттыру арқылы ішкі нарықты қорғау.....	15
3. Сауда-экономикалық интеграция.....	17
4. Шикізаттық емес экспорт.....	21

«Сауда саясатын дамыту» үкімет сағатына Анықтамалық материалдарды

1. 2021, 2022 жылдардағы және 2023 жылғы 11 айдағы сауданың негізгі көрсеткіштері.

1.1. Сыртқы тауар айналымы, экспорт, импорт

2021 жылы Қазақстанның сыртқы тауар айналымы **\$101,7 млрд.** құрады, оның ішінде экспорт – **\$60,3 млрд.**, импорт – **\$41,4 млрд.**

2022 жылы Қазақстанның тауар айналымы 2021 жылмен салыстырғанда 33,2%-ға өсіп, **\$135,5 млрд.** рекордтық көрсеткішке жетті. Шикізаттық емес экспорт 33,6%-ға ұлғайып, **\$26,5 млрд.** құрады. Импорт 23,0%-ға өсіп, **\$50,9 млрд.** құрады.

**Қазақстанның 2021-2022 жылдардағы
сыртқы сауда көрсеткіштері (\$млрд.)**

	2021 г.	2022 г.	Өсім
Тауар айналым	101,7	135,5	33,2%
оның ішінде шикізаттық емес экспорт	19,8	26,5	33,6%
импорт	41,4	50,9	23,0%

Ағымдағы жылдың 10 айының қорытындысы бойынша Қазақстанның тауар айналымы **\$114,1 млрд.** құрады, бұл өткен жылдың 10 айымен салыстырғанда 2,6%-ға артық. Бұл ретте қарастырылып отырған кезеңде шикізаттық емес экспорт 4,9%-ға қысқарып , **\$20,6 млрд.** құрады. Импорт 22,8%-ға ұлғайып, **\$49,5 млрд-қа** жетті.

**Қазақстанның 2022-2023 жылғы қаңтар-қазандағы
сыртқы сауда көрсеткіштері (\$ млрд.)**

	2022 жылғы қаңтар-қазан	2023 жылғы қаңтар-қазан	Өсім
Тауар айналым	111,3	114,1	+2,6%
оның ішінде шикізаттық емес экспорт	21,7	20,6	-4,9%
импорт	40,3	49,5	+22,8%

1.2. Ішкі тауар айналымы, көтерме және бөлшек сауда

2021 жылы ҚР ішкі тауар айналымы **44,8 трлн. теңгені** құрады, оның ішінде: көтерме сауда – **31,1 трлн. теңге** (азық-түлік емес тауарлар 24,7 трлн. теңге, азық-түлік тауарлары – 6,4 трлн. теңге), бөлшек сауда – **13,7 трлн. теңге** (азық-түлік емес тауарлар 8,8 трлн. теңге, азық-түлік тауарлары – 4,9 трлн. теңге).

2022 жылы **52,9 трлн. теңге**, оның ішінде: көтерме сауда – **36,2 трлн. теңге** (азық-түлік емес тауарлар - 28,3 трлн. теңге, азық-түлік тауарлары – 7,9

трлн. теңге), бөлшек сауда – **16,7 трлн. теңге** (азық-түлік емес тауарлар 11,3 трлн. теңге, азық-түлік тауарлары – 5,4 трлн. теңге).

**Қазақстанның 2021-2022 жылдардағы
ішкі сауда көрсеткіштері (трлн. тг.)**

	2021 г.	2022 г.	Прирост
Тауар айналымы	44,8	52,9	18,1%
көтерме сауда	31,1	36,2	16,4%
бөлшек сауда	13,7	16,7	21,9%

2023 жылдың 10 айында ішкі тауар айналымы **47 трлн. теңгені** құрады, бұл өткен жылдың 10 айымен салыстырғанда 20,5%-ға артық, оның ішінде: көтерме сауда – **32,2 трлн. теңге** (азық-түлік емес тауарлар 26,6 трлн. теңге, азық-түлік тауарлары – 5,6 трлн. теңге), бөлшек сауда – **14,8 трлн. теңге** (азық-түлік емес тауарлар – 10 трлн. теңге, азық-түлік тауарлары – 4,8 трлн. теңге).

**Қазақстанның 2022-2023 жылғы қаңтар-қазандағы
ішкі сауда көрсеткіштері (трлн. тг.)**

	январь-октябрь 2022 г.	январь-октябрь 2023 г.	Прирост
Тауар айналымы	39	47	20,5%
көтерме сауда	26,9	32,2	19,7%
бөлшек сауда	12,1	14,8	22,3%

2. Ішкі сауда

2.1. Қазіргі заманғы сауда инфрақұрылымын қалыптастыру

«Сауда қызметін реттеу туралы» 2015 жылғы Қазақстан Республикасының Заңы базарларды жаңғыртудың бастапқы мерзімдерін белгіледі («Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сауда қызметін реттеу мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 27 қазандағы № 364-V ҚРЗ Заңы):

2018 жылға дейін астананың, республикалық маңызы бар қаланың аумағында;

2020 жылға дейін халқының саны жүз мыңнан асатын аудандық маңызы бар қаланың аумағында.

2018 жылдың мамыр айында мерзімдер ұзартылды («Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне кәсіпкерлік қызметті реттеуді жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының 2018 жылғы 24 мамырдағы № 156-VI ҚРЗ Заңы):

2020 жылға дейін астананың, республикалық маңызы бар қаланың аумағында;

2025 жылға дейін халқының саны жүз мыңнан асатын аудандық маңызы бар қаланың аумағында.

2021 жылы мерзімдер қайтадан ұзартылды («Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне экономикалық өсуді қалпына келтіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» ҚР 2021 жылғы 2 қаңтардағы № 399-VI ҚР Заңы)

2023 жылға дейін астананың, республикалық маңызы бар қаланың аумағында.

Жаңғырту мерзімдерін ауыстыру қаржылық ресурстардың жетіспеушілігі және банктердің жоғары пайыздық мөлшерлемелері, сондай-ақ мемлекеттік қолдау шараларының (жеңілдікті қаржыландыру, субсидияланған пайыздық мөлшерлемелер, кепілдік құралдары, кепіл базасының және қажетті инфрақұрылым) болмауы сияқты жүйелік проблемалық мәселелермен байланысты. Сонымен қатар, жаңғырту мерзімдерінің ұзаруына базарлар іс жүзінде өз қызметін тоқтатқан коронавирустық пандемия да әсер етті.

Ұлттық статистика бюросының мәліметі бойынша Қазақстанда **722** сауда базары бар, **оның ішінде 121 базар** жаңғыртылды: (2021 жылға дейін **84** базар, 2021 жылғы **4** базар, 2022 жылғы **33 базар** жаңғыртылды).

Анықтама: Астана, Алматы және Шымкент қалаларының базарларында 2022 жылғы жаңғырту жұмыстары аяқталмағанына байланысты Қазақстан Республикасы Сауда және интеграция министрлігі (бұдан әрі – Министрлік) ҚР Премьер-Министрінің Кеңсесіне жаңғырту мерзімдерін 2023 жылдан 2025 жылға дейін ұзарту туралы 2022 жылғы 20 желтоқсандағы №02-20/5114-И хатын жолдады.

ҚР Премьер-Министрінің орынбасарының 2023 жылғы 26 қаңтардағы қарарына сәйкес (ҚР Президенті Әкімшілігінің тапсырмасына сәйкес) Министрлікке сауда базарларын жаңғыртудың 2025 жылға дейінгі жол картасын әзірлеу тапсырылды.

Өңірлер әкімдіктерінің ақпараты бойынша Министрлік **жаңғыртуды қажет ететін 74** базарды анықтады (оның ішінде Астана қаласында 3 базар, Алматы қаласында 15, Шымкент қаласында 5 базар бар). Аталған базарлар бойынша Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің орынбасары С.М. Жұманғарин Сауда базарларын жаңғыртудың 2025 жылға дейінгі **жол картасын бекітті**, онда жобалық-сметалық құжаттаманы әзірлеуден бастап жұмысты аяқтауға дейінгі жаңғырту процесінің барлық егжей-тегжейлері қамтылған.

2023 жылға арналған Жол картасына сәйкес **15 базарды** жаңғырту жоспарлануда, оның ішінде Алматы қаласында – 6 базар, Шымкентте – 1 базар, Жамбыл облысында – 2 базар, Түркістан облысында – 6 базар.

Анықтама: 2024 жыл, 24 базар: Алматы – 7 базар, Шымкент – 4 базар, Алматы облысында – 1, Атырау облысында – 1, Жамбыл облысында – 5, Қостанай облысында – 2, Түркістан облысында – 3, Ұлытау облысында – 1 базар.

2025 жылға 35 базар: Астана – 3 базар, Алматы – 2, Абай облысы – 2, Ақтөбе облысы – 1, Алмат облысы – 4, Шығыс Қазақстан облысы – 3, Жетісу облысы – 4, Батыс Қазақстан облысы – 1, Қарағанды облысы – 5, Қызылорда облысы – 3, Маңғыстау облысы – 2, Түркістан облысы – 3, Ұлытау облысы – 2.

Жол картасын уақтылы орындау мәселесі бойынша облыс әкімдіктерімен, Сауда және Тұтытушылардың құқықтарын қорғау (ТҚҚ) департаменттерімен кеңестер өткізілуде.

Қаржыландыру проблемаларына байланысты бизнес-қауымдастықпен бірлесіп «Атамекен» ҰҚП-нан Астана, Алматы және Шымкент қалаларындағы базарларды **жаңғырту мерзімін 2025 жылға дейін ұзарту** туралы **ұсыныстар** түсуде.

Ағымдағы жылдың 27 қазанында **ҚР Премьер-Министрінің орынбасары – Қаржы министрі Е.Қ. Жамаубаевтың** төрағалығымен бизнестің проблемалық мәселелері бойынша **кеңес** өтті, онда базарларды жаңғырту мерзімін ұзарту мәселелердің бірі болды.

Осы жылдың 2 қарашасында **ҚР Сауда және интеграция министрі А.А. Шаққалиев** сауда базарларын жаңғырту мәселесі бойынша журналистермен брифинг өткізді, онда жаңғырту мерзімін кейінге қалдыру мәселесі де көтерілді.

«Атамекен» ҰҚП бастамасы бойынша Үкіметтің оң қорытындысымен ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаттары 2025 жылғы 31 желтоқсанға дейін әмбебап сауда базарларын жаңғырту мерзімдерін ауыстыру бойынша **заңнамалық түзетулерді қолдады.**

2.2. Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының экономикалық қолжетімділігін қамтамасыз ету (ӘМАТ)

Ресми статистика деректері бойынша жыл басынан 12 желтоқсанға дейін ӘМАТ бағаның өсуі **3,4%-ды** құрады.

Баға индексінің өсуі 13 тауарда байқалады, оның ішінде: қырыққабат – **47,0%**, күріш – **39,0%**, сәбіз – **16,2%**, сүт – **13,5%**, айран – **3,4%**, май – **12,4%**, жұмыртқа – **11,4%**, сүзбе – **9,4%**, сиыр еті – **8,2%**, мүйіз – **7,3%**, тұз – **5,4%**, нан – **2,5%**, тауық еті – **2,2%**.

Бағаның төмендеуі қарақұмық жармасы – **37,1%**, күнбағыс майы – **17,5%**, қант – **14,9%**, пияз – **13,2%**, картоп – **11,8%**, ұн – **0,5%** байқалады.

2023 жылғы 5-12 желтоқсан аралығындағы аптада баға индексі **100%-ды** құрады, жыл басынан бері баға индексі **103,4%-ды** құрады.

Анықтама: Баға индексінің өсуі а.ж. 13 маусымында тоқтап, 3 қазанға дейін баға индексінің тұрақтылығы немесе төмендеуі байқалды (ҰСБ деректеріне сәйкес ішкідегі ӘМАТ-дың баға индексі **0,2%-ға** төмендеді, тамыз айында көрсеткіш тағы **0,5% - ға**, қыркүйек айының басынан бастап **0,4%-ға** төмендеді, бұл жиынтығында **-1,1% - құрады**).

ҚР Сауда және интеграция министрлігімен әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларының бағасын тұрақтандыру бойынша шаралар қабылдауда.

Бұл шаралар үш бағытқа бөлінеді:

Жүйелік шаралар, нарықты қанықтыру, бақылау шаралары.

Жүйелік шаралар:

1. Тұрақты негізде ӘМАТ бағасына талдау және мониторинг жүргізіледі;

2. Субсидия алушыларға қарсы міндеттемелер тетігі пысықталуда (ӘМАТ өндірушілер және ӘМАТ өндіріске арналған шикізат).

Ағымдағы сәтте кәсіпкерлік субъектілеріне қарсы міндеттемелер бойынша мемлекеттік органдардың нормативтік құқықтық актілеріне өзгерістер енгізіледі.

3. 2022-2024 жылдарға арналған инфляцияны бақылау және төмендету жөніндегі шаралар кешені өзектендірілді.

4. Цифрлық үкімет кеңсесінде ҚР Премьер-Министрінің, ҚР Премьер-Министрінің орынбасарының төрағалығымен орталық мемлекеттік органдар басшыларының және өңірлер әкімдерінің қатысуымен ӘМАТ бағасын реттеу мәселелері бойынша тұрақты негізде кеңестер өткізіледі, онда әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарының әрбір атауы бойынша проблемалық мәселелер қаралады.

5. Әлеуметтік маңызы бар азық-түлік тауарларына бағаның өсуін тежеу жөніндегі жол картасы бекітілді, оған 17 іс-шара көзделген, оның ішінде:

- көкөніс қоймалары бойынша деректерді тексеру, өзектендіру;
- ерте көкөністерді басым ауыл шаруашылығы дақылдарының тізбесіне енгізу туралы мәселені қарау;
- ведомстворалық комиссияның хаттамалық шешімі қабылданғаннан кейін бірден фитосанитариялық сертификаттар беруге тыйым салу туралы НҚА өзгерістер енгізу
- сауданың қазіргі заманғы форматтарын дамыту бойынша мемлекеттік қолдау шараларын әзірлеу.

6. ӘМАТ бағасын мемлекеттік реттеуден кезең кезеңімен бас тарту пысықталуда.

Анықтама: мемлекет басшысының ӘМАТ бағасын мемлекеттік реттеуден бас тарту жөніндегі тапсырмасын іске асыру шеңберінде СИМ халықтың әлеуметтік осал топтарын ӘМАТ сатып алуға жәрдемдесу бөлігінде қолдауға бағытталған пилоттық жобаны жүргізуге бастамашылық жасалды.

Қазіргі уақытта 2 пилоттық жобаны іске асыру қарастырылуда:

Бірінші жоба – халықтың кейбір топтарына сандық азық-түлік ваучерлерін ұсыну, BTS-Digital. операторы.

Екінші жоба – атаулы әлеуметтік көмек алушыларға арналған ӘМАТ атаулы жеткізу бағдарламасы.

Пилоттық жобаларды іске асыру халықтың барлық топтарын үздіксіз қолдаудан бас тартуға, тұрақтандыру қорларының қызметін қайта форматтауға, тиімді мемлекеттік көмек көрсетуге, арзандатылған өнімді сатып алу мен қайта сатуды болдырмауға мүмкіндік береді.

Жобалар ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігіне ҚР Сауда және интеграция министрлігінің 10.11.2023 ж. № 02-21/4895 хатымен қарау үшін жолданды.

Ақпарат ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігімен 30.11.2023 жылғы шығыс № 01-1-4-08/34844 хатымен ұсынылған, жауапқа сәйкес әлеуметтік-еңбек саласында басымылықты жүзеге асыратын мемлекеттік орган ақпараттық жүйелер интеграцияланған жағдайда атаулы әлеуметтік көмек алушылардың тізімін ұсынуға дайын.

Ағымдағы жылдың қараша айында Сауда және интеграция министрлігінің Бірінші вице-министрі А.Ә. Бижанованың төрағалығымен жоба қатысушыларымен кездесу өтті.

Министрлік «атаулы әлеуметтік көмек алушылар үшін әлеуметтік маңызы бар азық – түлік тауарларын атаулы жеткізу бағдарламасы» пилоттық жобасын іске қосу туралы меморандум жобасын (бұдан әрі - Меморандум жобасы) әзірледі. Құжатта мемлекеттік органдар мен логистикалық компанияның пилотты іске қосу жөніндегі ынтымақтастық шаралары көзделеді, пилоттық жоба аймағы Астана қаласы мен Ақмола облысының жекелеген қалалары болып белгіленді.

29.11.2023 ж. шығыс № 02-21/5264-И құжат жұмыс тәртібімен ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігіне және Астана қаласы мен Ақмола облысы әкімдіктерінің атына қарау және ұсыныстар енгізу үшін жолданды.

Ағымдағы жылдың 6 желтоқсанында Астана қаласы әкімдігінің алаңында Астана қаласы әкімінің орынбасары Е.С. Готованың төрағалығымен кездесу өтті, оның барысында жоғарыда аталған пилоттық жобаларды іске асыру талқыланды

Нарықты қанықтыру жөніндегі шаралар:

1. Өндірушілерді қолдау үшін сауда желілерін қаржыландырудан «айналым схемасы» қайта форматталды. «Айналым схемасы» тетігі шеңберінде өндірушілерге қарыз беру арқылы ӘМАТ бағасын ұстап тұру бойынша жұмыстар жүргізілуде.

Бүгінгі таңда ҚР Қаржы министрлігі қаржыландыру үшін Үкімет резервінен 3,1 млрд. теңге сомасына қаражат бөлу жөнінде оң қорытынды берді.

Осы тетік шеңберінде ішкі қантты сатып алу үшін қант зауыттарына 14,3 млрд. теңге көлемінде айналым қаражаты бөлінді, оған қоса Тараз қант зауыты мен бұрын шарт жасасамаған өңірлердің қайтарымды қаражаты есебінен 9,1 млрд. теңге көлемінде қосымша қаржыландыру жүргізілуде.

2. Тұрақтандыру қорлары қызметінің форматы өзгертілді (маусымдық бағаның өзгеруіне жол бермеу үшін маусымаралық кезеңдегі нарықтың қанықтылығы).

3. Маусымаралық кезеңде тауарлық интервенциялар өткізілді (1 167 сауда нүктесінде 139,5 мың тонна көлемінде бағаны тұрақтандыру тетіктері шеңберінде қалыптастырылған қорларды нүктелік сату жүзеге асырылды).

4. Маусымаралық кезеңде көкөніс бағасын тұрақтандыру үшін фермерлерді кеш және ерте көкөністерді ішкі нарыққа белгіленген бағамен жеткізуге алдын-ала аванстауды көздейтін форвардтық сатып алу енгізілді.

Бүгінгі таңда келесі маусымаралық кезеңде **153 мың тонна** көлемінде қор қалыптастырылды.

5. ЖАО жәрмеңкелерін өткізу үйлестіріледі (а.ж. басынан бастап **5 000-нан астам** ауыл шаруашылығы жәрмеңкесі өткізілді).

6. Көкөніс қоймаларының тізбесін өзектендіру және түгендеу жүргізіледі (қолданыстағы инфрақұрылымды талдау және тіркелмеген қойма үй-жайлары мен көкөніс қоймаларын анықтау, сондай-ақ ЭҚЖЖ 52105 бойынша қолданыстағыларды есепке қоюды үйлестіру).

7. Тұрақтандыру қорларына салудың қажетті көлемі бойынша индикативтер мен айырмашылықтар және әрбір өңір үшін «айналым схемасы» бойынша келісімшарт әзірленді.

8. Туындаған проблемалар мен тәуекелдерді баға бойынша жою мақсатында өңірлер бойынша жұмыс сапарлары тұрақты негізде жүргізіледі

(жылыжайлар, Әлеуметтік кәсіпкерлік компанияларды күрішпен қамтамасыз ету, пияз бойынша жағдай, ерте көкөністермен қамтамасыз ету мәселелері бойынша).

9. Статистикалық есептілікті жетілдіру бойынша ұсыныстар енгізілді.

10. Маусымаралық кезеңде елдің ішкі нарығын толтыру үшін жасалатын форвардтық шарттарға тұрақты негізде талдау жүргізіледі.

11. Күріш бағасын тұрақтандыру мақсатында Қызылорда облысында әкімдіктер мен өндірушілердің қатысуымен күріш жәрмеңкесі ұйымдастырылды. Осы іс-шара аясында өңірдің күріш өндіруші кәсіпорындары мен өңірлердің әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорациялары, кәсіпкерлер арасында тікелей форвардтық келісімшарттар мен меморандумдар жасалды.

Сондай-ақ Жамбыл облысында пияз сатып алу жәрмеңкесі өткізілді.

Бұл тәжірибе ӘМАТ-тың басқа тауарларына масштабталатын болады.

12. Елдің қауіпсіздігін бақылауға және ішкі нарықты қорғау бойынша шешімдер қабылдауға мүмкіндік беретін тауар балансы әзірленді.

Тауар балансы өндіріс көлемін, халықаралық ағындарды, ӘМАТ қорларын, сондай-ақ оларды өндіруге арналған шикізаттың кейбір түрлерін көрнекі түрде көрсетуге мүмкіндік береді, бұл тарифтік және тарифтік емес реттеу шараларын қабылдау үшін тауарлар тапшылығының туындауына талдау жасауға мүмкіндік береді.

13. 28 қаңтардан бастап үш ай мерзімге пиязға экспортқа тыйым салуды енгізу бойынша ұсыныстар енгізілді, ағымдағы жылғы 7 сәуірден бастап квоталау енгізілді.

Нарықтағы жағдайдың тұрақтануына байланысты пияз экспортына тыйым алынып тасталды.

Ағымдағы жылдың ақпан айының басында күнбағыс тұқымына экспорттық баж салығы енгізілді, бұл ретте май зауыттары ішкі нарықта қайта өңдеу өнімдеріне бағаны тұрақтандыру бойынша міндеттеме алды.

14. Маусымаралық кезеңде көкөністердің импортын ұйымдастыру үшін Өзбекстан және Тәжікстан республикаларында «QazTrade» АҚ бірлескен кәсіпорнын ашу арқылы көкөністер импорты ұйымдастырылды.

15. Бидайдың қымбаттауына байланысты *(егін жинау үшін қолайсыз жағдайларға байланысты)* ұн мен нан бағасының өсуі байқалады. Осыған байланысты, бағаның өсуін нивелирлеу үшін өңірлер мен «Азық-түлік корпорациясы» ҰК АҚ арасында арзандатылған астықты жеткізу бойынша келісімдер мен меморандумдар жасалды.

Қазіргі уақытта шарт жасасқан 17 өңірдің *(Астана қ., Алматы қ., Шымкент қ., Абай, Алматы, Ақмола, ШҚО, БҚО, СҚО, Жамбыл, Жетісу, Қарағанды, Қостанай, Қызылорда, Павлодар, Ұлытау, Атырау облыстары)*, 11-і жөнелтуді аяқтаса, 6 өңір жөнелту процесінде.

Ресей Федерациясынан астық әкелінуіне және ұнмен қамтамасыз етілуіне байланысты Ақтөбе облысы меморандумға қол қоюдан бас тартты.

Маңғыстау облысы бұл процесте АШМ-ге өтінім беріп қарастырылуда.

Қосымша, «ҚТЖ» ҰК АҚ «Азық-түлік корпорациясымен», АШМ және өңірлердің ұн тартушы операторларымен бірлесіп ұн тартатын

кәсіпорындарға арзандатылған қазақстандық және импорттық ресейлік астықты жеткізуді жедел қолмен реттеу үшін күн сайын селекторлық кеңестер өткізеді.

16. Жұмыртқа бағасының маусымаралық өсуін тұрақтандыру мақсатында 30 қарашада Министрлік жұмыртқа өндірушілер қауымдастығымен бірлесіп жұмыртқа бағасын тұрақтандыру туралы Меморандумға қол қойды.

2.3. Электрондық және биржалық сауданы дамыту

Электрондық сауда

Электрондық коммерцияны дамыту мақсатында Сауда және интеграция министрлігі шағын және орта бизнес (ШОБ) субъектілерінің цифрлық сауаттылығын арттыру, онлайн сауда арқылы экспортты ілгерілету, сондай-ақ трансшекаралық электрондық коммерцияны дамыту бойынша кешенді жұмыстар жүргізуде.

2022 жылдың қорытындысы бойынша тауарлардың электрондық саудасының көлемі шамамен **2 трлн. теңгені құрады** (1 963 млрд. теңге), ал электрондық сауда үлесі **12,5%** құрады.

Анықтама: Интернет арқылы өткізілетін негізгі тауарлар: тұрмыстық тауарлар, киім және аяқ киім, азық-түлік, косметика, дәрі-дәрмек және т.б.

2022 жылы электрондық коммерцияны дамытудың 2025 жылға дейінгі іс-шаралар жоспары қабылданды.

СЖРА ҰСБ-мен бірге электрондық коммерция статистикасын құру әдістемесі қайта қаралды.

«Электрондық коммерция мектебі» жобасы жүзеге асырылды, оның аясында 2000-нан астам ШОБ субъектісі оқытылды.

Қытайдың ірі Alibaba (2022 жылдың маусымы) және JD.com (осы жылдың мамыры) маркетплейстерінде ұлттық павильондар ашылды.

Анықтама: Alibaba платформасында 7500 тауар ұсынылған, JD.com платформасында 25 түрлі тауар ұсынылған (азық-түлік өнімдері, алкогольді және алкогольсіз сусындар), 500 мыңнан астам адам жазылған.

Халықаралық ынтымақтастық шеңберінде Өзбекстан және Тәжікстан республикаларының тиісті министрліктерімен меморандумдарға қол қойылды.

Ағымдағы жылдың қыркүйек айында Алматыда Бірінші Орталық Азиялық электрондық коммерция форумы өтті.

Clever Food маркетплейсінің басты беттерінде қазақстандық өнімге баннер шығарылды, алдымен қазақстандық өнімді іздеу нәтижелерін шығаруда басымдық берілді.

Министрлік пен бизнес арасында сындарлы диалог құру үшін «Атамекен» ҰКП алаңында тұрақты жұмыс істейтін диалог алаңы іске қосылды.

Ағымдағы жылдың мамыр айында Central Asian Gateway Орталық Азия елдерінің бірыңғай платформасы іске қосылды. Платформа «Есіктен есікке» сауда дәліздері бойынша трансшекаралық формальдылықтарды шолу арқылы жаңа нарықтарға шығуға мүмкіндік береді. Платформаны пайдаланушылар

саны 195 мыңға жетті. Ағымдағы айда Әбу-Даби қаласында өткен Дүниежүзілік инвестициялық форум аясында портал «Үздік сауда ақпараттық порталы» номинациясы бойынша Digital Government Awards жеңімпазы атанды.

Анықтама: *Ready4Trad Орталық Азия жобасы аясында әзірленген, оны ЕО қаржыландырады және Халықаралық сауда орталығы жүзеге асырады.*

Ақтөбе және Ақтау қалаларында фулфилмент/сұрыптау орталықтары мен бонд қоймалары желісін дамыту жалғасуда.

Бонд қоймаларын ашу Қытайдан Еуропаға және кері бағытта тауарларды одан әрі транзиттеу үшін ірі шетелдік маркетплейстердің тауарларын орналастыруға мүмкіндік береді. Бұл шетелдік тауарларды қазақстандық сатып алушыларға жеткізу уақытын 60 күннен 7 күнге дейін қысқартуға мүмкіндік береді.

Электрондық коммерцияны дамыту жоспарлары

Орталық Азия елдері арасындағы ынтымақтастықты нығайту мақсатында Электрондық сауданы дамыту туралы келісім әзірленіп, қабылданатын болады.

Электрондық коммерцияны одан әрі дамыту мақсатында:

- «Атамекен» ҰКП-пен бірлесе отырып, **барлық өңірлерде** электрондық коммерцияны оқыту орталықтарын ашу. Батыс өңірдің төрт облысында (*Маңғыстау, Атырау, Ақтөбе, Батыс Қазақстан облысы*) оқу орталықтары пилоттық режимде іске қосылды.

Анықтама: *Жобаның мақсаты – ШОБ субъектілеріне сауда тұрғысынан кешенді мемлекеттік қолдау көрсету тетіктерінің біріне айналу.*

- ТМҰ, ТМД, ШЫҰ, ДСҰ шеңберінде электрондық коммерцияны дамыту саласындағы серіктестік бойынша жұмысты жалғастыру;

- отандық экспорттаушыларды Қытай Alibaba (+70 экспорттаушы) және JD.com. (+20% тауарлар) маркетплейстеріне шығаруды жалғастыру жоспарлануда.

Цифрлық жобалар бойынша анықтамалық ақпарат

«Қазақтелеком» АҚ Тауарларды таңбалау мен қадағалаудың бірыңғай операторы платформасында ӘМАТ-тың 9 түрі бойынша Тауарларды қадағалаудың ұлттық жүйесін (*бұдан әрі – ТҚҰЖ*) іске асыру жөніндегі пилоттық жоба іске қосылды.

ТҚҰЖ іске асыру мақсатында ҚР Премьер-Министрінің орынбасары – Сауда және интеграция министрі С.М. Жұманғарин ағымдағы жылдың 25 шілдесінде Тауарларды қадағалаудың ұлттық жүйесін енгізу жөніндегі жол картасын бекітті.

ҚР Премьер-Министрінің орынбасары – Сауда және интеграция министрі С.М. Жұманғариннің ағымдағы жылғы 31 тамыздағы № 331-НҚ бұйрығымен ӘМАТ пилоттық қадағалау жобасын жүргізу бойынша әдістемелік ұсынымдар бекітілді.

ТҚҰЖ барлық қатысушылары үшін жүйеде жұмыс істеу бойынша оқыту жүргізілді. Бүгінгі таңда 300 пайдаланушы, оның ішінде 20 Әлеуметтік кәсіпкерлік компаниялары, Азық-түлік корпорациясы, 183 жеткізуші, 96 бөлшек сатушы тіркелген.

Ағымдағы жылдың соңына дейін пилотты ӘМАТ-тың барлық 19 позициясына кеңейту жоспарлануда.

Сонымен қатар, базарлар мен сауда объектілерін Smart QR жүйесіне қосу бойынша жұмыстар жүргізілуде.

Smart QR е-tutynushy жүйесіне өтініш беру, сондай-ақ QR сканерлеу кезінде сауда базары немесе сатушы туралы ақпаратты көру мүмкіндігін қамтамасыз етеді.

Қазіргі уақытта жүйеге 3680-ден астам сауда субъектілері қосылған, олардың 313-і сауда объектілері. Маңғыстау облысының орталық базарында онлайн-шарттар жасасу бойынша функционал сыналды.

Шағымдарды қабылдау және тұтынушылардың құқықтарын қорғау үшін E-Tutynushy платформасы әзірленді. Жүйенің мақсаты тұтынушылардың өтініштерін қабылдау және қарау процесін автоматтандыру, оларды жүйелеу және тұтынушылардың құқықтарын қорғау жүйесінің барлық деңгейлерінде есепке алу болып табылады.

E-Tutynushy «Дербес деректер және оларды қорғау туралы» ҚР заңнамасының талаптарын ескере отырып, тұтынушылардың өтініштері мен шағымдары келіп түскен сатушылар (*дайындаушылар, орындаушылар*) туралы мәліметтерді қоса алғанда, ақпараттың жалпыға қол жетімділігін қамтамасыз етеді.

Мемлекет басшысының 2022 жылғы 14 шілдедегі тапсырмасын орындау мақсатында Qdata сауда бойынша талдамалық платформа базасында ӘМАТ тауар балансының мониторингі бойынша функционал құрылды.

Qdata сауда бойынша талдамалық платформасы тауарлар тапшылығы мен бағаның алыпсатарлық өсуіне жол бермеу мақсатында сауда саласындағы процестерге ден қоюды жеделдетуге мүмкіндік беретін бағалар мен тауарлар балансының мониторингін қоса алғанда, ішкі сауда саласының жай-күйін зерттеуге арналған.

Экспорттаушы болып табылатын немесе экспорттық қызметті бастағалы отырған отандық компаниялар үшін export.gov.kz платформасы бар.

Сараптама порталының жұмысы үш бағытқа негізделген:

- Ақпараттық бағыт

Осы бағыт шеңберінде жедел және стратегиялық ақпарат беру қағидаттары іске асырылды. Жедел өзекті ақпарат жаңалықтар мен іс-шаралар блоктары арқылы ұсынылады. Бұл ақпарат Қазақстанның мүдделерін қозғайтын экспорт саласындағы негізгі оқиғаларды қамтиды.

- Консультациялық бағыт

Бұл бағыт экспорттаушыларды қолдау шаралары бөлімі шеңберінде іске асырылды. Экспорттаушыларды қолдаудың сервистік және қаржылық шаралары егжей-тегжейлі ұсынылған.

- Интерактивті бағыт

Аталған бағыт шеңберінде кәсіпорындар қазіргі уақыт режимінде үш бағдарлама бойынша – шығындарды өтеу, экспорттық акселерация бағдарламасына қатысу, Alibaba сауда алаңына шығару бойынша өтінім бере алады.

Экспорттаушыларға шығындарды өтеуге өтінім беру процесін автоматтандыру бойынша жұмыс жүргізілді (*Export.gov.kz*) – өтінім нысаны цифрландырылды және экспорттаушы жағында өтінім беру процесі жүйеленді, өтінім параметрлеріне байланысты өтеу сомасын есептеу процесі автоматтандырылды, менеджерлерге өтінімдерді бөлу жүйесі әзірленді және жүктемені басқару процесі автоматтандырылды.

Биржалық сауда

Мемлекет басшысы 2023 жылғы 1 қыркүйектегі Қазақстан халқына Жолдауында тауар биржаларының қызметін жеткіліксіз тиімді реттеу «қалталы» деп аталатын тауар биржаларының пайда болуына әкелгенін атап өтті. Мемлекет басшысы нормативтік талаптарды қатайтып, бұл кемшіліктерді толығымен жоюды тапсырды.

Мемлекет басшысының тапсырмасын (*ЖҰЖ 64-тармағы*) іске асыру үшін Сауда және интеграция министрлігі депутаттық корпуспен бірлесіп **биржалық сауданы жетілдіруге бағытталған заң жобасын әзірледі.**

Заң жобасы негізгі үш мәселені шешуге бағытталған шараларды ұсынады. **Біріншісі** – биржаларға реттеу талаптарын қатайтып, мемлекеттік бақылауды күшейту. **Екіншісі** – жер қойнауын пайдаланушылардың сатып алу рәсімдерін айналып өтуін жою. **Үшіншіден** – отандық өндірушілердің ашық сауда құралдарына қол жеткізуін қамтамасыз ету.

Заң жобасы 7 заңнамалық актіге (*2 кодекс және 5 заң*) 50-ге жуық түзетуді көздейді.

Тұжырымдама бойынша мыналар ұсынылады:

- тауар биржаларын микро және шағын кәсіпкерлік субъектілері санатынан шығару;

- жер қойнауын пайдаланушылардың (*стандартталмаған тауарлар*) сатып алуларын «NADLOC» ТЖҚ тізілімімен синхрондалған мамандандырылған электрондық сауда алаңдарына ауыстыру;

- тауар биржаларының қаржылық тұрақтылығын күшейту (*жарғылық капитал – 600 000 АЕК, кепілдік қоры – 100 000 АЕК*)

- тауар биржасына кіру үшін алымдар мен сауда-саттыққа қатысу үшін төлемдердің бірыңғай максималды мөлшерін белгілеу (*бүгінгі таңда биржалық алымдар 250 мың теңгеден 95 миллион теңгеге дейін*)

- брокерлер мен клиринг орталықтарын қаржы мониторингі субъектілерінің санатына қосу;

- биржалар арқылы мемлекеттік сатып алуды айналып өту мүмкіндігін жою;

- мемлекеттік бақылауды күшейту, сондай-ақ Үкіметке әлеуметтік маңызы бар биржалық тауарлардың саудасын жүзеге асыратын Тауар биржаларының тізбесін айқындау құзыретін беру.

- мәмілелерді жасау үшін автоматтандырылған жеделдетілген қолданбалы технологияларға (*боттар*) тыйым салу;
- үстем нарық субъектілерінің аукциондарына тек дилер мәртебесінде (*өз атынан және өз мүддесінде*) қатысу;
- аукционның қорытындылары шығарылғаннан кейін қатысушылар мен мәмілелер туралы барлық ақпаратты жариялауға қатысты коммерциялық құпияны ашу.

2.4. Қазақстандықтардың құқықтары мен мүдделерін қамтамасыз ететін қолайлы орта құру

ҚР Президентінің 2019 жылғы 17 маусымдағы № 17 Жарлығымен ҚР Сауда және интеграция министрлігіне тұтынушылардың құқықтарын қорғау жөніндегі функциялар мен өкілеттіктер берілді. Осы Жарлықты іске асыру үшін ҚР Үкіметінің 2019 жылғы 10 шілдедегі № 497 қаулысымен Тұтынушылардың құқықтарын қорғау комитеті (*бұдан әрі – Комитет*) құрылды.

Комитеттің негізгі міндеті тұтынушылардың құқықтарын қорғау саласында біртұтас және тиімді саясатты қалыптастыру болып табылады.

Комитет құрылған сәттен бастап өтініштер санының жыл сайынғы өсуі (20%-ға) байқалады.

2020 жылы – **21 мың** өтініш, 2021 жылы – **25,2 мың** өтініш, 2022 жылы – **30,2 мың** өтініш. Алдын ала деректер бойынша ағымдағы жылы өтініштер саны өткен жылдың жылдық көрсеткішінен асып, **43 мыңға** жуық өтінішті құрады.

Ағымдағы жылдың қорытындысы бойынша өткізілген іс-шаралардың нәтижелері бойынша тұтынушыларға **957,4 млн.теңге** сомаға қаражат қайтарылды. Өткен жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда **121,8%-ға** ұлғаю байқалады (*2022 жылы тұтынушыларға 786 млн. теңге қайтарылды.*).

Комитет әлеуметтік сауалнама жүргізу арқылы тұтынушылардың көңіл-күйін және қоғамдық пікірді зерттеуді үнемі қадағалап отырады.

2022 – 2023 ж.ж. сауалнамаға 10 мың респондент қатысты.

Социологиялық зерттеуді жүргізудің мақсаты нормативтік-құқықтық қамтамасыз етуді, мемлекеттік саясаттың тиімділік деңгейін, тұтынушылардың құқықтарын қамтамасыз ету және іске асыру бөлігінде мемлекеттік және қоғамдық институттарға деген сенімді жетілдіру жөніндегі нақты міндеттерді айқындау, оның ішінде тұтынушыларға қатысты неғұрлым проблемалық салаларды және тұтынушылардың құқықтарын қорғау саласындағы халықтың қанағаттану деңгейін анықтау болып табылады.

Сауалнама нәтижелері салалардағы азаматтардың наразылығын көрсетті:

- медициналық қызметтер – 39,3%;
- интернет-провайдерлердің қызметтер – 33,3%;
- қоғамдық көлік қызметтер – 30,7%

Заңнамалық бастамалар

2020 жылғы 25 маусымда Мемлекет басшысы тұтынушылардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша ҚР заңнамалық актілеріне түзетулердің бірінші пакетіне қол қойды.

2020 жылғы 10 желтоқсанда ҚР Премьер-Министрінің бірінші орынбасары ТҚҚ тұтас жүйесін құру жөніндегі іс-шаралар жоспарын бекітті.

Жоспарда көрсетілген мәселелерді пысықтау шеңберінде тұтынушылардың құқықтарын қорғаудың нормативтік базасын жетілдіру мәселелері бойынша заң жобалау жұмысы жалғастырылды.

2022 жылғы 13 сәуірде Заң жобалау қызметі мәселелері жөніндегі ведомствоаралық комиссияның 581-ші отырысының қорытындысы бойынша «Тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы» ҚР Заңының жобасына тұжырымдама мақұлданды.

ҚР Үкіметінің 2023 жылғы 29 маусымдағы қаулыларымен заң жобалары ҚР Парламентінің Мәжілісіне енгізілді.

Комитет Парламент Мәжілісінің барлық комитеттерінде тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы заң жобаларын таныстыру бойынша жұмыс жүргізді (*заңнама және сот-құқықтық реформа, әлеуметтік-мәдени даму, экология және табиғатты пайдалану мәселелері, Қаржы және бюджет, Аграрлық мәселелер, Халықаралық істер, қорғаныс және қауіпсіздік бойынша*).

Комитет депутаттары оң қорытындылар беріп, Парламент Мәжілісінің Экономикалық реформа және Өңірлік даму жөніндегі бас комитетіне жолдады.

Заң жобасының жаңа редакциясында:

- тұтынушылардың шағымдарын қорғау және жеңілдету тәсілдерін еркін таңдау (*кедергілер мен бюрократиялық қадамдар алынып тасталды*);

- тұтынушылардың құқықтарын қорғаудың қоғамдық институттарының рөлін күшейту;

- адам өмірінің барлық салаларында кешенді қорғаудың негізгі принциптерін кеңейту;

- жұртшылықтың белгісіз адамдар тобын қорғау үшін талап қою құқығы;

- осы саладағы Омбудсмен институтын енгізу;

- және тұтынушылардың құқықтарын тиімді қорғауды қамтамасыз етуге және қоғамның өмір сүру сапасын арттыруға бағытталған басқа да нормалар.

Мемлекет басшысының Қазақстан халқына Жолдауларында айтылған тапсырмаларын «*Ішкі нарықты қорғау. Сауда саясатындағы жаңа, батыл тәсілдер. Мемлекет отандық өндірушілерді қорғауға міндетті*», «*бізде*» азамат – бизнес – мемлекет «*триадасында қатынастарды терең қайта құру күтіп тұр. Ең алдымен, мемлекет барлығына тең мүмкіндіктер мен әділдікті қамтамасыз етеді*», орындау мақсатында Комитет тиісті іс-шаралар өткізеді және тұтынушылардың жалпыұлттық мүдделері мен құқықтарын қорғаудың жаңа моделін құруды одан әрі іске асырады «**Қоғамдық бақылау-тұтынушылардың құқықтарын қорғаудың басты күші**».

Ол үшін Ахуалдық штаб базасында «САПАЛЫ ӨНІМ» жаңа тұжырымдамасы іске қосылды, оны іске асыру үшін жол картасы әзірленді, онда:

- әлеуметтік жобаны және стратегиялық әріптестікті іске асыру үшін үкіметтік емес сектордың әлеуетін тарту.

- үкіметтік емес секторға қауіпті, бұрмаланған және сапалы емес өнімдердің ішкі нарыққа енуіне қарсы іс-қимыл жөніндегі қоғамдық қор құруға жәрдемдесу.

- халықтың өмір сүру сапасын қамтамасыз ететін жаңа ұлттық стандарттарды әзірлеу және қолданыстағы ұлттық стандарттарды енгізу.

- мемлекеттік органдарды салааралық үйлестіру үшін сауда және тұтынушылардың құқықтарын қорғау жөніндегі ведомствоаралық кеңес құру.

- отандық тауар өндірушілерді жосықсыз бәсекелестіктен және тұтынушыларды сапасыз және қауіпті өнімдерден қорғау

- және басқа да іс-шаралар.

2.5 Өнімнің сапасы мен қауіпсіздігін арттыру арқылы ішкі нарықты қорғау

Қазақстанның ЕАЭО-ға қатысуына және кедендік шекаралардың болмауына байланысты ішкі нарықты қорғау жөніндегі шаралар ерекше маңызға ие болады. Сапасыз **импорттың** жоғары **қысымы** отандық өндірістің жай-күйіне және тұтынушылардың құқықтарына теріс әсер етеді.

Осы мақсаттар үшін Министрлік жанынан барлық бақылаушы мемлекеттік органдардың қатысуымен **Ахуалдық штаб құрылды**. Ағымдағы жылы отандық өндірушілердің өтініштерін ескере отырып, Штаб шеңберінде бірлескен алгоритм бойынша **импорттық сүт** өнімдерінің сынамалары бірнеше рет іріктеліп алынды, бұзушылықтар анықталды. 8 кәсіпорын бойынша **күшейтілген** зертханалық бақылау **енгізілді**, сондай-ақ әкелуге **шектеу** енгізілді. Импорнтталған сүттің сәйкестігін бағалау туралы 66 құжаттың **күші жойылды**.

Алайда, нарықты толыққанды кешенді қорғау үшін бірқатар **тежегіш факторлар** бар: бұл зертханалық базаның жеткіліксіздігі, ашық шекаралар, инспекторлардың құзыреті, олардың материалдық-техникалық жабдықталуы.

Заңнаманың факторы маңызды-Кәсіпкерлік кодекстің қолданыстағы нормалары алдын алу сипатына ие және қауіпті өнімге **жедел** ден қою **шараларына** және оны нарықтан алуға жарамайды. **Айыппұлдардың** төмен деңгейлері және тұтынушылардың құқықтарын қорғау жөніндегі қоғамдар тарапынан жүйелі Қоғамдық бақылау болмаған кезде мемлекеттік органдардың ақпараттық жүйелерін **цифрландыру** мен интеграциялаудың кемшіліктері бақылау жөніндегі міндеттерді нарықта толық іске асыруға мүмкіндік бермейді. Нәтижесінде, мүмкіндікті пайдалана отырып, көптеген **сертификаттар** көрші елдерде сынақтарсыз ресімделеді және тауарлар **бақылаусыз** нарыққа түседі.

Ол үшін келесі жылы өңірлік ерекшеліктерді ескере отырып, зертханалардың барлық салалары бойынша толыққанды **талдау** жоспарланған. Оның негізінде бақылаушы органдардың **зертханаларын жаңғыртуға, жекеменшіктерді** жаңғырту үшін ынталандыруларды енгізуге және қолдануға қаражат бөлу талап етіледі. Бұл қаражатты өтеу, несиелеу және т. б.

Тауар түріне және «маусымдыққа» және отандық өндірушілердің сұраныстарына байланысты **шекарадағы** іс-қимыл жөніндегі Ахуалдық штаб шеңберінде **алгоритм** әзірленді.

Құзыреттілік, материалдық-техникалық жарақтандыру және бақылаушы органдардың ақпараттық жүйелерін цифрландыру мәселелерін бюджеттен қаржыландыру арқылы шешу қажет.

Заңнамалық ұсыныстар техникалық регламенттердің сақталуын **бақылаудың** ерекше тәртібін көздейді – бақылау субъектісінен **объектіге** өту, жедел ден қою және барлық сауда нүктелерінен қауіпті тауарларды бір мезгілде, **алдын алу** сипатындағы шараларсыз **алып қою** мүмкіндігі, сондай-ақ қауіпті тауарларды шығарғаны үшін **жауапкершілікті** қайта қарау немесе ықтимал зиянға сәйкес сәйкестікті бағалау рәсімдерінсіз.

ОТӨ өнімдерінің бәсекеге қабілеттілігін арттыруды ынталандыру және өндіріс жағдайларын біріздендіру үшін индустриялық сертификат пен «СТ-KZ» сертификатын ауыстыруға қазақстандық тауарлардың **ұлттық Тізілімі құрылады.**

Мемлекет Басшысы қазақстандық өндірісті растаудың және оны оқшаулаудың қолданыстағы тетіктерін **қайта қарау** қажеттігін бірнеше рет атап өтті.

Тізілімнің ақпараттық жүйесінде барлық мүдделі мемлекеттік органдар мен бизнестің қол жеткізу құқықтары бөлінетін болады. Тізілім **мемлекеттік қолдау шараларын** ұсыну үшін қазақстандық тауарлар туралы мәліметтердің **жалғыз көзі болады.**

Мемлекеттік қолдаудың барлық деңгейлеріндегі преференциялар тауарлары Тізілімге енгізілген өндірушілерге ғана берілетін болады. Өндірушінің қандай да бір сертификаттарын талап ету тоқтатылады, мемлекеттік органдар мен тапсырыс берушілер тізілімнен ақпаратты дербес алатын болады.

Қазақстанда **техникалық реттеу мен метрологияны** дамыту орта мерзімді перспективада өнімнің сапасы мен қауіпсіздігі стандарттарын арттыруға ықпал етіп қана қоймайды, сонымен қатар экономиканы дамыту және инвестициялар тарту үшін қолайлы жағдайлар жасай отырып, ішкі нарықты қорғауды күшейтеді.

Фокус нарықтың адал қатысушылары үшін қолайлы ортаны қалыптастыруға, өмірлік циклдің барлық кезеңдерінде өнімнің қауіпсіздігіне мемлекеттік бақылауды күшейтуге бағытталатын болады. Бұл ретте, мемлекеттік бақылаудың **ашықтығын арттыру,** сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін және бизнеске әкімшілік жүктемені азайту үшін **техникалық реттеу және метрология жүйесін цифрландыру жалғастырылады.**

2026 жылға дейін реттелетін сатып алуды жүзеге асыру кезінде, оның ішінде **ұлттық стандарттар негізінде сапалық сипаттамаларды күшейту** бойынша жеке жұмыс жүргізілетін болады.

Ұлттық стандарттарды қолдану деңгейіне **2027 жылға қарай 75%** деңгейінде қол жеткізу күтілуде, бұл 2022 жылмен салыстырғанда 33%-дан астам елеулі өсімді білдіреді, мұнда бұл көрсеткіш 56% құрады және 2030 жылға қарай кемінде 78%-ға.

Бұл ретте мемлекеттік органдардың функцияларын сапалы сипаттамаларға, оның ішінде реттелетін сатып алулар кезінде сәйкестік жөніндегі міндеттемелердің орындалуын тәуелсіз объективті бағалау бойынша бизнес ортаға беру арқылы мемлекеттік органдардың қызметін орталықсыздандыруға ықпал ететін **аккредиттеу жүйесін дамыту** күшейтіледі, бұл адал бәсекелестікті, ашықтық пен сенімді күшейтуге ықпал етеді, осылайша тауарлардың, жұмыстардың қауіпсіздігі мен сапасын қамтамасыз етеді және қызметтер.

Қазақстанның сауда-логистикалық орталық ретінде қалыптасуы үшін шекара маңындағы сауда-экономикалық хабтар желісін дамыту шеңберінде ішкі нарықты қауіпті/қауіпті өнімді әкелуден қорғауды қамтамасыз ететін, сондай-ақ қазақстандық өнімнің сәйкестігін растау кезінде экспорттық кедергілерді төмендетуге ықпал ететін **қуатты зертханалық желі** құрылатын болады.

Метрология саласында халықаралық ұйымдардың елдің өлшеу мүмкіндіктерін тануын арттыруға бағытталған қызмет жандандырылуда.

Қазақстанның өлшеу мүмкіндіктерінің **2027 жылға қарай 2022 жылға қарағанда 22%-ға және 2029 жылға қарай 30%-дан астам өсуі** болжануда, бұл сапа инфрақұрылымын жетілдіру жөніндегі ұлттық күш-жігерді көрсетеді. Қазақстанның зертханалық базасын жаңғырту үшін **аккредиттелген зертханалардың жарақтандырылуына жан-жақты салааралық талдау жүргізу** негіз болады.

2029 жылға дейін техникалық регламенттерге сәйкестікті растау жөніндегі елішілік зертханалық базамен жарақтандырудың **90%** - ы қол жеткізілетін болады, бұл ретте Ұлыбританияның (BSI), Ресейдің (ФГБУ), Түркияның (TSE) шетелдік стандарттау органдарының жұмысына ұқсас Қазақстандық стандарттау институты бүкіл ел үшін сапа инфрақұрылымының даму серпінін қамтамасыз ете отырып, филиалдық желіні күшейтеді. Қазақстанның аккредиттеу субъектілері жазып беретін **құжаттарды**, оның ішінде үздік халықаралық тәжірибелер негізінде аккредиттеудің жаңа схемаларын кеңейту есебінен **халықаралық тану** жөніндегі жұмыс жаңа серпін алады. Бұл Қазақстанда шет мемлекеттерде шығарылған сәйкестікті растау құжаттарын тану мүмкіндігін арттыруға мүмкіндік береді.

3. Сауда-экономикалық интеграция

Министрлік жұмысының маңызды бағыты Қазақстанның Еуразиялық экономикалық одаққа қатысуы болып табылады.

Бұл бағытта Министрліктің миссиясы **мемлекеттің экономикалық мүдделерін ілгерілету және қорғау болып табылады.**

Жыл басынан бері ЕАЭО органдарының алаңында **700-ге жуық акт** қабылданды, олар төрт бостандықты (*тауарлардың, көрсетілетін қызметтердің, капитал мен жұмыс күшінің қозғалыс еркіндігі*) қамтамасыз ету және ағымдағы геосаяси жағдайда ЕАЭО-ға мүше мемлекеттер экономикаларының орнықтылығын қамтамасыз ету жөніндегі мақсатты іс жүзінде іске асыруға бағытталған.

Барлық қабылданған уағдаластықтар мен жасалған жағдайлар бизнесті дамыту, өткізу нарықтарын кеңейту, Қазақстанның транзиттік және экспорттық әлеуетін дамыту үшін үлкен перспективалар ашады, сондай-ақ ЕАЭО шеңберінде еңбек көші-қоны үшін кедергісіз ортаны қамтамасыз етеді.

Мысалы, Қазақстанның серіктестермен өзара саудасы ЕАЭО жұмыс істеген уақыт ішінде **73,6%-ға немесе 13 млрд. АҚШ долларына өсті** (2015 жылы - 16,3 млрд. АҚШ долл., 2022 жылы - 29,4 млрд. АҚШ долл.). 2022 жылдың қорытындысы бойынша ЕАЭО елдерімен сауда үлесі еліміздің сыртқы саудасының жалпы көлемінің **21,7%-ды** құрайды.

Қазақстанның ЕАЭО мүше мемлекеттерге экспорты жұмыс істеу кезеңінде **97,2% - ға немесе 5,0 млрд. АҚШ долларына өсті** (2015 жылы - 5,1 млрд. \$, 2022 жылы – 10,1 млрд. \$).

Ағымдағы жылдың 10 айында біздің ЕАЭО елдеріне экспортымыз **13,2% ға өсіп, 9,0 млрд. АҚШ доллар құрады.**

Ағымдағы жылы атқарылған жұмыстар.

1) Министрліктің күшімен ағымдағы жылы ЕАЭО-ға мүше мемлекеттердегі он тосқауылды алып тастауға мүмкіндік туды. Мысалы, **Қырғыз Республикасында** ауыл шаруашылығы техникасы үшін қосылған құн салығы алу кезінде қолданылып жүрген тең емес жағдайлар жойылды, **Беларусь Республикасында** дәріханаларда болуы міндетті Беларусь өндірісіндегі дәрілік заттардың тізбесін жүргізу жөніндегі ұлттық талаптар жойылды.

Осы кедергілерді жою біздің кәсіпорындарға өз өнімдерін жеткізуді ұлғайтуға мүмкіндік береді деп сенеміз.

Анықтама: 2023 жылы серіктес елдердегі кедергілер жойылды.

1. Армения Республикасында қара және түсті металдардың, ағаш материалдары мен кендердің сынықтары мен қалдықтарын ЕАЭО – ға мүше мемлекеттерге экспорттау кезінде мемлекеттік баж алумен байланысты тосқауыл;

2. Беларусь Республикасында дәріханаларда болуы міндетті Беларусь (Ресей) өндірісінің дәрілік заттардың тізбесін белгілеуге байланысты тосқауыл (ЕЭК Алқасының 29.06.2021 жс. хаттамалық жазбасы)

3. Беларусь Республикасында қара және түсті металдардың сынықтары мен қалдықтарының көтерме саудасы саласындағы қызметтерге қатысты шектеулер белгілеуге байланысты тосқауыл;

4. Қырғыз Республикасында Қырғыз Республикасының кәсіпорындарында өндірілген және Қырғыз Республикасының ауыл шаруашылығы өндірушілеріне

жеткізілетін ауыл шаруашылығы техникасын қосылған құн салығынан босатуға байланысты тосқауыл;

5. **Ресей Федерациясының** ұлттық заңнамасында баспа өнімдеріне қатысты міндетті талаптарды белгілеуге байланысты кедергі;

6. **Ресей Федерациясында** машина жасау өнеркәсібі өнімдерін мемлекеттік (муниципалды) сатып алу кезінде ұлттық режимді сақтамау;

7. **Ресей Федерациясында** сәйкестік туралы декларацияларды тіркеу тәртібіне, берілген сәйкестік сертификаттарының бірыңғай тізілімдерін және техникалық реттеу саласындағы ЕАЭО құқығына сәйкес келмейтін тіркелген сәйкестік туралы декларацияларды қалыптастыру және жүргізу тәртібіне қойылатын талаптарды белгілеу;

8. **Ресей Федерациясында** ЕАЭО туралы Шартта көзделген тәсілдермен мемлекеттік сатып алуға қатысуға өтінімді қамтамасыз етуді ұсынудың мүмкінсіздік;

9. **Ресей Федерациясында** өнеркәсіптік тауарларды мемлекеттік сатып алуды жүзеге асыру кезінде мүше мемлекеттердің жеткізушілеріне қосымша талаптар белгілеу;

10. ЕАЭО-ға мүше мемлекеттердің заңды тұлғаларының филиалдарын, өкілдіктерін аккредиттеу кезінде **Ресей Федерациясында** талаптар белгілеу.

Жалпы, ЕАЭО жұмыс істеген уақыт ішінде **70** тосқауыл білікті, оның **67-сі** жойылды (оның 27 - **Ресей Федерациясында**, **Армения Республикасында** - 4, **Беларусь Республикасында** - 10, **Қазақстан Республикасында** - 16, **Қырғыз Республикасында** - 8).

ЕАЭО мүше мемлекеттерде қалған **3 кедергіні** жою бойынша жұмыс жалғасуда (РБ - 2, ҚР-1). Жиынтықта бұл кедергілер **150 млн. АҚШ долл.** жылына әлеуетті экспорты.

2) Өнім берушілердің ЕАЭО елдерінің мемлекеттік сатып алуларына кедергісіз қатысуын қамтамасыз ету үшін **173 позицияға** қатысты шығу тегі **СТ-1 сертификатымен** расталатын тауарлардың тізбесі кеңейтілді, ал **445 тауар позициясы** (өнеркәсіптің 17 саласы) бойынша өнеркәсіптік қайта өңдеудің жалпы критерийлері әзірленді.

Сондай-ақ мемлекеттік (муниципалдық) сатып алуды жүзеге асыру кезінде **банктік кепілдіктерді өзара тану туралы** келісімге қол қойылды (2023 жылғы 29 тамыз).

Бұл құжат банк кепілдіктерін өзара тануды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді және мүше мемлекеттер жеткізушілерінің ЕАЭО елдерінің мемлекеттік сатып алуларына өзара қатысуын арттырады. Бұған дейін экономикалық одақтың кейбір елдерінде қатысушы мемлекеттердің банктері, оның ішінде ҚР-да беретін банк кепілдіктерін тану бойынша кедергілер сақталған болатын. Бүгінгі таңда осы Келісімге қатысты ратификациялау рәсімдері (*Қаржы министрлігі*) жүргізілуде.

Айтпақшы, ұлттық режимді ұсыну бойынша міндеттемелер қазақстандық бизнес үшін жыл сайынғы көлемі **100 млрд. АҚШ долларынан** асатын ЕАЭО елдерінің мемлекеттік сатып алу нарығын ашады.

3) **Ұлттық тіркеу тәртібін 2026 жылға дейін** ұзартатын медициналық бұйымдар айналысының бірыңғай қағидаттары мен қағидалары туралы келісімге Хаттамаға қол қойылды (2023 жылғы 13 ақпан).

ЕАЭО ұлттық қағидалары мен қағидалары бойынша медициналық бұйымдарды қатар тіркеу мүмкіндігі Қазақстан нарығын медициналық бұйымдардың кең ассортиментімен қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Сайып келгенде, бұл олардың бағасына оң әсер етеді.

Жалпы, ЕАЭО-ның медициналық бұйымдардың ортақ нарығының шарттары отандық өндірушілер үшін мүше мемлекеттердің нарықтарына кедергісіз қол жеткізуді қамтамасыз ететінін атап өткім келеді, ол шамамен **170 млн. адамды құрайды** (*ҚР нарығын қоспағанда*).

4) ЕАЭО -тің ортақ нарығы есебінен Қазақстан үшін үшінші елдермен еркін сауда аймағы туралы келісімдер жасасу кезінде жаңа мүмкіндіктер ашылды. Бүгінде Қазақстан еркін сауда аймағы режимінде **Иранмен, Сербиямен, Вьетнаммен** жұмыс істейді. Осындай еркін сауда аймағы туралы келісімге күшіне ену үшін мемлекетішілік рәсімдерден өтетін **Сингапурмен** қол қойылды. **Египет, Индонезия және Біріккен Араб Әмірліктері**-мен еркін сауда аймағын құру туралы келіссөздер жүргізілуде.

Үшінші елдермен сауда режимін ырықтандыру бізде өндірістер ашу үшін инвестициялар тарту мүмкіндігіне елеулі үлес қосады. Бұл жағдайда инвесторлар үшін перспектива тек ҚР нарығына ғана емес, ЕАЭО-ға мүше басқа мемлекеттердің нарықтарына да шығу болып табылады.

Жалпы, еуразиялық экономикалық интеграция біздің елімізге инвестициялардың өсуіне оң әсер етеді. Мысалы, 2022 жылдың қорытындысы бойынша ЕАЭО елдерінен Қазақстанға тікелей шетелдік инвестициялардың жалпы ағыны 2015 жылғы инвестициялар көлемінен **2,7 есеге асып кетті** (*2015 ж. - 0,6 млрд. АҚШ долл., 2022 ж. - 1,62 млрд. АҚШ*).

Үшінші елдерден Инвестициялар **89%-ға** өсіп, және 2022 жылы бойынша **28 млрд. АҚШ долл.** құрылды (*2015 жылы - 14,8 млрд. АҚШ долл.*). Бұл сондай-ақ Қазақстанның ЕАЭО ортақ нарығының бір бөлігі болып табылуының нәтижесі болып табылады.

5) ЕАЭО-ға мүше мемлекеттерде ғылыми дәрежелер туралы құжаттарды өзара тану туралы халықаралық шартқа (*2023 жылғы 8 маусым*) қол қойылды, ол олардың иелерінің мүше мемлекеттерде қосымша бюрократиялық рәсімдерсіз кәсіби қызметті жүзеге асыруға қол жеткізуді қамтамасыз етеді.

Зейнетақы экспорттын көздейтін ЕАЭО елдерінің еңбеккерлерін зейнетақымен қамсыздандыру туралы Келісім күшіне енді, білім туралы құжаттарды (*Медициналық және фармацевтикалық қызметті қоспағанда*) өзара тану қамтамасыз етілді.

6) Ағымдағы жылдың 25 мамырында мемлекет басшылары ЕАЭО-ға мүше мемлекеттердің өнеркәсіп салаларында бірлескен кооперациялық жобаларды іске асыруы кезінде қаржылық көмек көрсету бөлігінде ЕАЭО туралы шартқа түзетулерге қол қойды.

Жаңа тетік халықаралық және ұлттық қаржы ұйымдары беретін кредиттер мен қарыздар бойынша пайыздық мөлшерлемені субсидиялауды көздейді (*мүше мемлекеттердің бюджеттеріне арнайы,*

демпингке қарсы және өтемақы баждарынан түсетін түсімдердің жалпы сомасы есебінен 10% мәлішерінде).

Субсидияның ең жоғары сомасы жыл ішінде бір жобаға **шамамен 2 млрд. теңгені** құрайтын болады.

ЕАЭО елдерімен серіктестікте жасалған жағдайлар отандық кәсіпорындарға маңызды стратегиялық жобаларды **іске асыруға**, бірлесіп өндірілген өнім шығаруды ұлғайтуға және жаңа жұмыс орындарын құруды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Механизмді 2024 жылдан бастап іске қосу жоспарланып отыр және одан әрі ұзарту мүмкіндігімен 5 жыл бойы жұмыс істейтін болады.

Біздің еліміздің тиімді географиялық орналасуын, сондай-ақ жақсы өнеркәсіптік орналасуын ескере отырып, Қазақстанды **еуразиялық өнеркәсіптік кооперацияны дамыту орталығы** ретінде орналастыру міндеті белсенді түрде алға жылжуда. Мұндай кооперацияның мысалдары электромобильдер, магистральдық локомотивтер, вагондар, ауылшаруашылық және автомобиль техникасы, құрылыс материалдары мен химиялық өнімдер өндірісі болуы мүмкін.

7) Біз «Шығыс-Батыс» және «Солтүстік-Оңтүстік» бағыттарында **еуразиялық көлік дәліздері мен маршруттарының көлік инфрақұрылымын дамыту** бойынша мәселелерді белсенді түрде ілгерілетіп жатырмыз.

Көлік артерияларын дамыту жүктерді тасымалдау процестерін жеделдетуге және жеңілдетуге мүмкіндік береді, бұл тұтастай алғанда жүк ағынын арттыруға және еліміздің транзиттік әлеуетін дамытуға ықпал ететін болады.

Мысалы, Еуразиялық экономикалық комиссияның ақпараты бойынша, 2023 жылдың 6 айында ЕАЭО-ға мүше мемлекеттердің барлық көлік түрлерінің жүк айналымы **4,5 трлн. тонна-километр құрады**, ал Жолаушыларды тасымалдау көлемі **10,3 млрд. адамды** құрады.

Сондықтан біздің еліміздің қарқынды дамып келе жатқан нарықтар арасындағы негізгі көлік маршруттарының өңіріне айналу болашағы зор деп санаймыз, ал Қазақстанның тиімді географиялық жағдайы көлік және логистика саласындағы ынтымақтастық үшін көптеген мүмкіндіктер ашады.

Қолданыстағы әлеуетті толық пайдалану үшін Үкімет Қазақстанды **ЕАЭО логистикалық хабы** ретінде ілгерілетеді.

8) 26 желтоқсанда ЕАЭО елдері мемлекеттері басшыларының Саммиті ЕАЭО шеңберінде 2030 жылға дейін және 2045 жылға дейінгі кезеңге «Еуразиялық экономикалық жол» экономикалық процестерді одан әрі дамыту туралы **Декларацияны** бекіту жоспарлануда.

Қабылданатын Декларация алдағы 5 жылға экономикалық интеграцияны дамытудың стратегиялық пайымын айқындайды. Құжат тұтастай алғанда мүше мемлекеттердің өзара іс-қимылының негізгі бағдарларын сипаттайды.

Біздің бастамамыз бойынша өзара іс-қимылдың басымдықтары ретінде құжатқа **өнеркәсіптік кооперацияны, транзиттік-көліктік әлеуетті**

дамыту, сондай-ақ ЕАЭО шеңберіндегі жобалар мен келісімдерге халықаралық серіктестерімізді тарту мәселелері енгізілген.

Айта кету керек, біз декларацияға экономикалық интеграция шеңберінен шығатын бастамаларды енгізуге жол бермедік.

9) Мемлекет **Басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың** тапсырмасы бойынша біз серіктестермен бірлесіп 10 жыл ішінде Еуразиялық экономикалық интеграцияны дамыту туралы баяндама дайындағанымызды ерекше атап өткім келеді.

Құжат интеграциялық бірлестіктің негізгі қорытындылары мен жетістіктерін көрсетеді, сондай-ақ одан әрі интеграциялық ынтымақтастық бойынша нақты ұсынымдар әзірленді.

4. Шикізаттық емес экспорт

Шикізаттық емес тауарлардың экспорты **\$20,6 млрд** құрады, бұл өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда **4,9%-ға** төмендегенін көрсетті.

Ағымдағы жылы халықаралық нарықта өткен жылға мүлдем қарама-қарсы үрдіс байқалады. Негізгі экспорттық шикізаттық емес тауарларға (*мыс, уран, феррокорытпалар, мұнай өнімдері, күміс, жалпақ прокат және мырыш*) сұраныс пен экспорттық бағалардың төмендеуі бірден шикізаттық емес экспорттың жалпы көрсеткішінің төмендеуіне әсер етті – бұл шамамен **\$1,2 млрд.** алынбаған экспорттық түсім немесе нақты көлемде бұл **5,7-ден 4,5 млн. тоннаға** дейін төмендеу.

Күнбағыс майын экспорттық жеткізу көлемі **53,2%-ға**, ұн **2,4%-ға** өсті, бұл ретте дәстүрлі нарықтардағы экспорттық бағаның демпингі экспорттаушыларды тауарды төмен бағамен сатуға мәжбүр етеді. Бұл шикізаттық емес экспорттың жалпы көлеміне де кері әсерін тигізді.

Қызмет көрсету саудасы қарқынды қалпына келтірілуде. Қызметтер экспортының көлемі биылғы 9 айдың қорытындысы бойынша транспорт **5,7-ден, 7,1 млрд-қа дейін 20%-ға** өсті. Болжамды деректер бойынша қызметтер экспортының көлемі 10 айдың қорытындысы бойынша **7,9 млрд құрады.**

Шикізаттық емес экспорттың номенклатурасы биылғы жылдың алғашқы үш тоқсанында 141 позицияға, ал географиясы – 8 елге ұлғайды.

Экспорттық жеткізілімдердің ең көп көлемі Ресейге, Қытайға, Өзбекстанға және Түркияға, алыс шет елдерден — Нидерланды, Ұлыбритания, Жапония және АҚШ-қа жөнелтіледі. Жалпы, қазақстандық дайын өнімді импорттаушы елдердің географиясы 124-тен 132-ге дейін едәуір кеңейді.

Отандық тауар өндірушілердің сыртқы нарықтарға шығуын қамтамасыз ету үшін ҚР Сауда және интеграция министрлігі экспорттаушыларға мемлекеттік қолдау шараларын көрсетуде. Бұл сауда миссияларын ұйымдастыру, Халықаралық көрмелер мен бизнес-форумдарға, оқыту жобалары мен бағдарламаларына қатысу.

Осылайша, акселерация бағдарламасы қазақстандық компанияларға жаңа нарықтарды тиімді игеруге көмектеседі. Биыл бағдарламаға қатысу үшін тамақ, химия, тоқыма және қызмет көрсету салаларын экспорттайтын 111

кәсіпорын таңдалды. Сонымен қатар, 2023 жылы it-қызметтерді шетелге экспорттауға дайын қазақстандық компаниялардың саны едәуір өсті.

Электрондық коммерцияның қарқынды дамуын ескере отырып, ағымдағы жылдың мамыр айында Қазақстаннан экспортқа бағдарланған компаниялар үшін B2C алаңы ашылды - JD.com. оның негізінде қазақстандық тауарлардың Ұлттық павильоны құрылды. Отандық азық-түліктің бірінші партиясының бір апта ішінде сатылып кеткендігі сапалы азық-түлік тауарларына деген жоғары сұранысты және қазақстандық тамақ өнімдерінің жоғары бәсекеге қабілеттілігін көрсетеді. Қазір жаңа жеткізушілерді іздеу және таңдау жұмыстары жүргізілуде. Бұл шаралар кешені шикізаттық емес тауарлардың экспортын ұлғайтуға бағытталған.

Қолдау құралы ретінде экспорттаушы компаниялар сауда-экономикалық миссияларға қатысуды ұйымдастырады.

Қазақстандық бизнесмендердің Сиань қаласына (ҚХР) Сауда миссиясы аясында мамыр айында ҚР Сауда және интеграция министрлігі ҚР Сыртқы істер министрлігінің қолдауымен Қазақстан Республикасының Сиандағы Бас консулдығы базасында қазақстандық өнімдердің пилоттық шоурумын іске қосты.

Қазақстандық делегация құрамында кәсіпкерлер шет елдердің мемлекеттік мекемелеріне, сауда желілеріне, қоймаларына, ұлттық компанияларына барады, сатып алу қабілетін зерттеу үшін әлеуетті серіктестермен кездеседі. 2023 жылдың 11 айында Вьетнам (*Ханой қ.*), Әзірбайжан (*Баку қ.*), Иран (*Тегеран қ.*), Қытай (*Сиань қ.*), Өзбекстан (*Ташкент қ.*), Қырғызстан (*Бішкек қ.*), БАӘ (*Дубай қ.*) Тәжікстан (*Душанбе қ.*), Қытай (*Ухань қ.*), Қытай (*Сиян қ.*), Сауд Арабиясы (*Эр-Рияд*) сияқты елдерге 10 сауда-саттық ұйымдастырылды және өткізілді.

Сонымен қатар, қараша айының басында Шанхай қаласында (ҚХР) Қазақстан Премьер-Министрі басқарған алтыншы қытайлық халықаралық импорт көрмесі (*China International Import Expo*) өтті.

Екі стендте – елдік және коммерциялық экспорттық, инвестициялық, логистикалық, туристік және инновациялық әлеует таныстырылды. Қазақстандық компаниялар ынтымақтастық туралы үш меморандумға және жалпы сомасы 81,26 млн.доллар дан асатын 19 экспорттық келісімшартқа қол қойды. Отандық тауар өндірушілер қытайлық серіктестермен май өнімдерін, құрғақ сүтті, балды, сондай-ақ жемдік ұнды жеткізу туралы келісті.

Ағымдағы жылдың тамыз айында Үрімші қаласында «Экспо (Қытай) Еуразия тауарлар және сауда» көрмесіне 40 компанияның қатысуы қамтамасыз етілді, оның қорытындысы бойынша 101,4 млн. АҚШ.

Экспорттық-кредиттік агенттіктің арнайы құқықтық мәртебесін құруға бағытталған «Экспорттық-кредиттік агенттік» туралы заң жобасы әзірленді, ол шикізаттық емес экспортты қолдаудың негізгі шараларын орталықтандыруға және экспорттаушыларды қаржылық ынталандырудың көрсетілетін шараларының желісін кеңейтуге мүмкіндік береді.

Қазақстан Республикасы
Сауда және интеграция
министрілігі

Елдің сыртқы сауда көрсеткіштері

ҚАЗАҚСТАННЫҢ СЫРТҚЫ САУДА АЙНАЛЫМЫ

2023 жылғы қаңтар-қазан

\$114,1 млрд. (+2,6%)

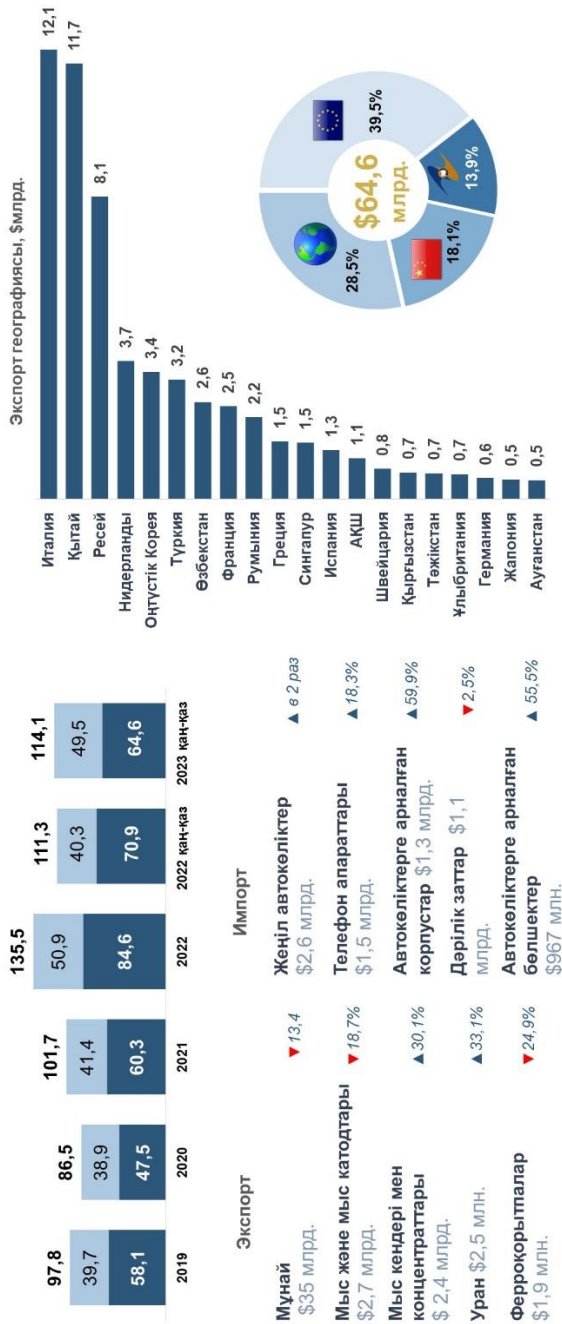
ЭКСПОРТ

\$64,6 млрд.

ИМПОРТ

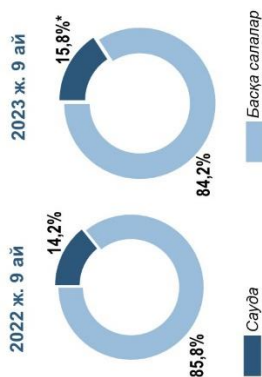
\$49,5 млрд. (+22,8%)

Ішкі сауда көрсеткіштері

ЖІӨ ҚҰРЫЛЫМЫНДА 2-ОРЫН ЖІӨ құрылымындағы сауда үлесі, %

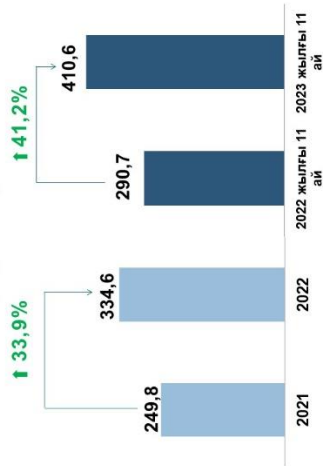

ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУ ҚҰРЫЛЫМЫНДА 1-ОРЫН

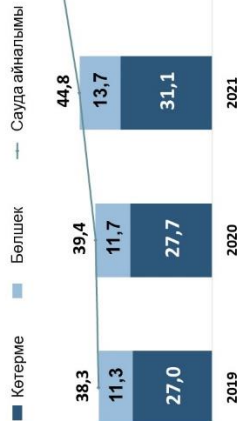

* - алдын ала деректер

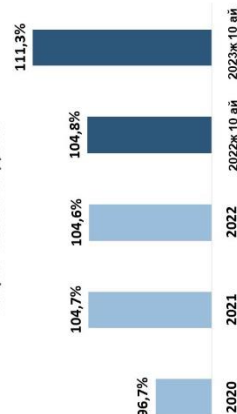
САУДА САЛАСЫНА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (млрд. теңге)

ТАУАР АЙНАЛЫМЫ ҮЗДІКСІЗ ӨСҮДІ КӨРСЕТЕДІ

САУДА САЛАСЫНЫҢ нақты көлем индексі

Қазақстан Республикасы
Сауда және интеграция
министрілігі

Өңделген тауарлар мен қызметтердің экспорты бойынша нысаналы көрсеткіштерге қол жеткізу

\$41 млрд.
2025 жылға дейінгі шикізаттық емес
экспорт бойынша нысаналы
көрсеткіш

Негізгі өңделген тауарлар мен қызметтер
■ Өңделген тауарлар ■ Қызметтер — Нысаналы көрсеткіш

	Мыс және мыс катодтары \$2,7 млрд.	▼ 18,7%		Көлік қызметтері \$2,5 млрд.	▲ 17,3%
	Уран \$2,5 млрд.	▲ 33,1%		Сапарлар \$994,5 млн.	▲ ө 2,1
	Ферроқорытпалар \$1,9 млрд.	▼ 24,9%		Телеком. қызметтер \$343,4 млн.	▲ 98,7%
	Мұнай өнімдері \$938 млн.	▼ 24,1%		Басқа іскерлік қызметтер \$337,5 млн.	▲ 27,4%
	Күміс \$541 млн.	▼ 4,2%		Қаржылық қызметтер \$151,5 млн.	▲ ө 2,5

Тауарлар экспортының қысқаруы мұнай мен металдарға әлемдік бағаның төмендеуімен байланысты

Шикізаттық емес экспорттың **физикалық мөлшерлері өсімді көрсетті** (мұнай өнімдері, болаттан жасалған жартылай фабрикаттар, ұн, күнбағыс майы және т. б.)

Қызметтер экспортының **24,1%** өсім тіркелді

Жаңа өңделген тауарларды жеткізу байқалады (жылу бөлегін элементтер, балық және т. б.)